

Καστορίας Καλλίνικος: «Εφύμνιος θεολογία της θεοτερπούς ωραιότητος»

[Μητροπολιτικό Έργο](#) / [Ι.Μ. Καστορίας](#)

Λόγος στόν μεθέορτο Έσπερινό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (2025):

«Ἀπόστολοι ἐκ περάτων, συναθροισθέντες ἐνθάδε, Γεθσημανῇ τῷ χωρίῳ, κηδεύσατέ μου τό σῶμα...».

Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης, ἀναφερόμενος στήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου καί στήν διδασκαλία τοῦ μεγάλου θεολόγου ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου γιά τήν Κυρία Θεοτόκο, χαρακτηρίζει τήν ἐξόδιο ἀκολουθία τῆς Παναγίας καί τήν ὕμνολογία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καί Πατέρων, ὡς «ἐφύμνιον θεολογία τῆς θεοτερπούς ωραιότητος» (Μητροπολίτου Ναυπάκτου Ἱεροθέου, Θεομητορικές Ἑορτές).

Τέσσερεις λέξεις, τέσσερα νοήματα, φωτεινά καί ἀντιφέγγοντα μέρος τοῦ Μυστηρίου καί τῆς Χάριτος τῆς Κυρίας Δεσποίνης Θεοτόκου Μαρίας.

Ἄν θελήσουμε νά ἀναφερθοῦμε σ' αὐτά τά νοήματα, σ' αὐτές τίς φωτοφόρες

λέξεις, ίσως θά μπορούσαμε νά ποῦμε τά ἑξῆς πτωχά καί ἀδύναμα λόγια:

«Ὠραιότητα»: Ἡ ὠραιότητα τήν ὁποία ὑμνοῦν οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ Πατέρες εἶναι «ἡ ὁλόλαμπρη τοῦ παρθενικοῦ σκηνώματος θεολαμπία, μέ τήν ὁποίαν τό ζωαρχικό καί ὁλόφωτο σῶμα τῆς Θεοτόκου ἦταν ὁρατό». Ἡ ὠραιότητα εἶναι τό παρθενικό καί θεομητορικό σῶμα τῆς Θεοτόκου.

Στόν γνωστό ὕμνο πού βρίσκεται στό στόμα κάθε Χριστιανοῦ, ὑμνεῖται «ἡ ὠραιότητα τῆς Παρθενίας» καί «τό υπέρλαμπρο τό τῆς ἀγνείας» τῆς Παναγίας.

Συνδέεαι, λοιπόν, ἡ παρθενία, ψυχῆς καί σώματος, μέ τήν ὠραιότητα.

Ὑπάρχει ἓνα ὠραῖο ἑλληνικό ὄνομα, πού σημαίνει τήν ὁμορφιά καί ἀγνή κοπέλα πού ἔχει παρθενική ὄψη, δηλαδή ὁμορφο πρόσωπο: Παρθενόπη. Ὅψη, πρόσωπο παρθένου. Ὅμορφο πρόσωπο, ὄχι λόγω τῆς ἀρμονίας τῶν ἀναλογιῶν, ἀλλά λόγω τῆς ἀγνότητος, τῆς ἐσωτερικῆς καί σωματικῆς καθαρότητας.

Πρόκειται γιά τήν ἐσωτερική ἐνάρετη ὁμορφιά, πού ὑμνεῖται σ' ὅλη τήν ἑλληνική παράδοση, μάλιστα δέ στήν χριστιανική.

Χαρακτηριστική αὐτῆς τῆς στάσης ζωῆς εἶναι τό κείμενο τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὁ ὁποῖος ἐξαίρει τήν ἐσωτερική ὁμορφιά τῆς γυναίκας, καί γενικά τοῦ ἀνθρώπου, διδάσκοντας ὅτι τήν ὁμορφιά δέν τήν δίνει «ὁ ἕξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καί περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καί ἡσυχίου πνεύματος, ὁ ἐστίν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής» (Α΄ Πέτρ. γ').

«Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής»!

Αὐτή εἶναι καί ἡ δεύτερη φωτοφόρος λέξη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα Κρήτης γιά τήν ὑμνολογία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καί Πατέρων στήν Κυρία Θεοτόκο:

«Θεοτερπής».

Σημαίνει τήν ὠραιότητα πού ἐλκύει, τέρπει καί εὐχαριστεῖ τόν Θεό.

Μά ὑπάρχει κάτι ἀπό τά κτίσματα πού δέν εὐχαριστεῖ τόν Θεό;

Ἀφοῦ ὁ Θεός εἶναι ὁ Δημιουργός, πού ἔπλασε ὅλα τά κτίσματα. Ὑπάρχει κάτι πού ὁ ἴδιος ἔπλασε καί δέν Τόν εὐχαριστεῖ;

Ἀπαντώντας στήν ἀπορία αὐτή, πρέπει νά σημειώσουμε κατ' ἀρχήν ὅτι ὑπάρχει ἱεράρχηση στά κτίσματα. Ἀπ' ὅλα τά κτίσματα ὁ Θεός ἀγαπᾷ καί ἐνδιαφέρεται περισσότερο τόν ἄνθρωπο, τόν ὁποῖο ἔπλασε κατ' εἰκόνα Του καί καθ' ὁμοίωσή

Του.

Άλλά καί από τόν ἄνθρωπο, ἢ μάλλον από τά ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ἄλλα ἀγαπᾷ καί εὐδοκεῖ μέ αὐτά, ἄλλα ἀπλῶς τά ἀνέχεται καί ἄλλα τά ἀποστρέφεται. Πρόκειται γιά τό κατ' εὐδοκίαν, τό κατά παραχώρηση καί τό κατ' ἀποστροφή θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Καί αὕτη ἡ διάκριση ὀφείλεται στήν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, πού ἔχει τήν δυνατότητα νά ἐνεργεῖ καί ἐνάντια στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Συνεπῶς, ὁ Θεός εὐαρεστεῖται ἀπό τά δημιουργήματά Του, πλήν ὅμως δέν εὐαρεστεῖται ποτέ ἀπό τήν ἁμαρτία. Δέχεται τά πάντα ἀπό τόν ἄνθρωπο, ἐκτός ἀπό τίς ἁμαρτίες του. Τίς συγχωρεῖ, τίς θεραπεύει, τίς ἐξαλείφει, ἄλλά δέν τίς δέχεται.

Ὅσο περισσότερο ὁ ἄνθρωπος ἀποστρέφεται τήν ἁμαρτία, ἔσωθεν, εἰλικρινῶς καί ἐγκαρδίως, τόσο τέρπει καί εὐχαριστεῖ τόν Θεό.

Ἡ ἀναμάρτητη καί πάναγνη Θεοτόκος ἔχει τήν ὡραιότητα τοῦ πρωτόπλαστου δημιουργήματος, πού εὐχαριστεῖ τόν Θεό.

Μάλιστα, ὁ ἱερός Νικόλαος Καβάσιλας λέει ὅτι «ἡ Παρθένος Μαρία μέ τόν ἀγῶνα της καί τήν θεία Χάρη ἔφθασε στήν θέωση, ἀπέκτησε κάλλος-ὡραιότητα καί στήν ψυχή καί στό σῶμα, ἔγινε τό ὁμορφότερο πλάσμα στήν γῆ, καί αὕτη ἡ ὁμορφιά της προσήλκυσε τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ἔτσι ἀπό αὐτήν προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση, καί δι' αὐτῆς ἀγάπησε ὅλους τούς ἀνθρώπους» (Ναυπάκτου Ἱερόθεος, ἔνθ. ἀνωτ.).

Ὅμως, ποιός μπορεῖ νά μιλήσει καί νά ἀναλύσει αὐτές τίς ἀλήθειες; Μόνον ὅσοι ἔχουν γνωρίσει τόν Θεό, ἥτοι οἱ ἐπιστήμονες τῆς ἐμπειρικῆς θεολογίας, πού γνωρίζουν ἐκ πείρας πῶς ἐνεργεῖ τό Πανάγιο Πνεῦμα.

Γι' αὐτό καί οἱ λόγοι τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καί Πατέρων πρός τήν Θεοτόκο εἶναι θεολογικοί. Μόνο μέ λόγους ἀνθρώπων πού γνώρισαν τόν Θεό, μπορεῖ κανεῖς νά ἀναφερθεῖ στήν Κυρία Θεοτόκο. Δέν χωροῦν ἀνθρώπινοι συναισθηματικοί λόγοι, οὔτε στοχασμοί καί ψυχολογισμοί.

Θεολογία, λοιπόν, τῆς θεοτερποῦς ὡραιότητος τῆς Κυρίας Θεοτόκου.

Θεολογικά ἦταν τά λόγια πού ἀκούγονταν στήν Γεθσημανῇ, στήν ἱεουργία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Καί, βεβαίως, αὕτη ἡ θεολογική ἔμπνευση ἀπό τήν θέα τοῦ ὑπέρλαμπρου

παρθενικοῦ καί θεομητορικοῦ σώματος, πῶς ἀλλιῶς θά μπορούσε νά ἐκφρασθεῖ, παρά ποιητικά, μέ ὕμνολογία καί μελωδία.

Καί νά ἡ τέταρτη φωτοφόρος λέξη:

Ἐφύμνιος· μέ ὕμνους, μέ ὠδές, μέ ποίηση, μέ μελωδία.

Ἀλλά ἐφύμνιος θεολογία· ὄχι ἐφύμνιος ρητορεία, ἢ ὠραιολογία, ἢ στοχαστική ἀναλογία. Ὑμνοι πού ἐμπνέονται ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα καί πού ἀγγίζουν τό βάθος τῆς ψυχῆς μας. Ὑμνοι λυτρωτικοί, χαροποιοί, ἅγιοι.

*

Αὕτη ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου χαρακτηρίζει τήν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστική ζωή, ἀπό τότε μέχρι σήμερα· ἀπό τίς πρῶτες ἡμέρες τῆς Ἐκκλησίας, μέχρι τίς ἔσχατες ἡμέρες τῆς ἱστορίας· ἀπό τόν κόσμο τῆς φθορᾶς μέχρι τόν Παράδεισο:

Ὑμνοι, θεολογία, εὐαρέστηση τοῦ Θεοῦ, ἐνάρετη ἐσωτερική ὠραιότητα.

Ἔτσι ζεῖ ἡ Ἐκκλησία μας:

Καλλιεργοῦμε τίς ἀρετές, τίς Χριστοκεντρικές ἀρετές, προσπαθώντας νά μοιάσουμε στήν ὠραιότητα τῆς Κυρίας Θεοτόκου, καί στόν Υἱό της καί δικό μας Πατέρα καί ἀδελφό, καί στούς φίλους τοῦ Χριστοῦ.

Ζητοῦμε νά ἀρέσουμε στόν Θεό, ὄχι στούς ἀνθρώπους, καί μάλιστα στούς ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους. Ὄταν ἀρέσουμε στόν Θεό, τότε θά ἀρέσουμε καί στούς εἰλικρινεῖς ἀνθρώπους.

Ἐπειτα μαθαίνουμε τί εἶπαν καί τί μᾶς λένε «οἱ αὐτόπτες τοῦ Λόγου», οἱ ἐμπειρικοί ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι γνώρισαν τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος μᾶς «ἐξηγεῖ» τόν Θεό Πατέρα (πρβλ. Ἰω. α΄) ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι.

Καί τέλος μέ ἀγαθή συνείδηση, τό πολυτιμότεο καί ἀναγκαιότεο αὐτό ἀγαθό, καί μέ τήν ἔμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν ὁποία ἐναγωνίως ἀναζητοῦμε, λαλοῦμε ψαλμούς καί ὕμνους καί ὠδές πνευματικές, ᾄδοντες καί ψάλλοντες μέ τήν καρδιά μας καί μέσα στήν καρδιά μας, στόν Χριστό (πρβλ. Ἐφ. ε΄), στήν Θεοτόκο καί στούς Ἁγίους.

*

Αὐτό κάνουμε στήν Καστοριά μας.

Αυτό κάνουμε στά Ἐκκλησιάκια της, στά Μοναστήρια της, στά προσκυνήματά της, στους Ναούς της.

Ἰδιαιτέρως, τήν ἡμέρα αὐτή, στόν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου, ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Πορφύρας, καί στήν Ἱερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μαυριωτίσσης, ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας τῆς Μαυριωτίσσης.

Αὐτήν τήν «ἐφύμνιον θεολογία τῆς θεοτερποῦς ὠραιότητος» ζοῦμε, κατ' ἀναλογίαν καί κατά δύναμιν, στήν Καστοριά.

Ἰδιαιτέρως καί λαμπρῶς αὐτή τήν ἁγία ἡμέρα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

*

Χαίρομαι ἰδιαιτέρως, διότι αὐτή εἶναι ἡ παιδεία μας.

Ἔχουμε πρότυπο τήν ὠραιότητα τῆς Κυρίας Θεοτόκου· τήν σεμνότητά της, τήν ταπεινή ἀγάπη της, τήν ἀφιέρωσή της, τήν πρός ὅλον τόν λαό μέριμνά της.

Δέν ἔχουμε πρότυπα ἄνθρωπους ἐμπαθεῖς καί κακοποιημένους, σωμα-τικά καί ψυχικά, ὅπως βλέπουμε νά συμβαίνει στίς ἡμέρες μας, ἄλλοῦ, σέ μέρη πού προβάλλεται ἡ ἀσχήμια ὡς τέχνη.

Γράφει ὁ σύγχρονος ἅγιος Σωφρόνιος ὁ Ἀθωνίτης:

«Γιατί τόσοι πολλοί ἄνθρωποι ἀγαποῦν τό σκότος παρά τό Φῶς;

Στίς ἡμέρες μας αὐτό ἐκφράζεται πολύ ἔντονα καί στόν χῶρο τῆς τέχνης· ἡ πιό φρικτή, διεστραμμένη ἀσχήμια ἄρχισε νά ἐλκύει τούς ἀνθρώπους περισσότερο ἀπό ὅ,τι τό κάλλος. Αὐτό εἶναι ἐπίσης παράλογο· ἀλλά ἐξαιτίας αὐτοῦ, ἡ πραγματικότητα τοῦ ἄδη γίνεται ἀκόμη περισσότερο αἰσθητή» (Ἀγίου Σωφρονίου, Πνευματικά Κεφάλαια).

Τί φοβερό, πράγματι! Νά ἔχουμε κληθεῖ ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὕπαρξη, καί νά ἐπιλέγουμε πάλι τήν ἀνυπαρξία!

Γι' αὐτό ὁ ἅγιος Σωφρόνιος μᾶς προτρέπει: «Νά βυθίσετε στά βάθη τῆς ἀγάπης σας τήν μηδαμινότητα τοῦ μίσους».

Χαίρομαι, ἀκόμη, διότι ἔχουμε ἀκόμη στήν Πατρίδα μας τήν παιδεία ἐκείνη πού προβάλλει τά δικαιώματα τοῦ Θεοῦ τοῦ φωτός, τῆς ἀγάπης, τῆς ἀρετῆς, καί ὅχι τήν ἀ-παιδεία τοῦ δικαιωματοτισμοῦ.

Χαίρομαι ἰδιαιτέρως διότι ἡ Πατρίδα μας ἀναθρέφει ἀκόμη πολλούς ἐμπειρικούς θεολόγους, ἀρκετοί ἀπό τούς ὁποίους ἀγιοκατατάχθηκαν ἀπό τό Οἰκουμενικό

Πατριαρχεῖο μας, καί οἱ ὁποῖοι ἔχουν γνώση ἀπλανῆ τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ μας.

Χαίρομαι, διότι οἱ Ναοί μας δέν εἶναι ἄψυχες πέτρες, ἔστω καί χρυσόπετρες, ἀλλά ζωντανά κύτταρα ζωῆς, στούς ὁποίους ἀκούγονται αἰῶνες τώρα, ἀπό τόν ἅγιο Ἰουστινιανό μέχρι σήμερα, «ἐφύμνιες θεολογίες τῆς θεοτεροῦς ωραιότητος».

Αὐτός εἶναι ὁ θησαυρός τῆς Καστοριᾶς.

Αὐτός εἶναι ὁ θησαυρός τῆς Πατρίδας μας.

*

Αὐτόν τόν θησαυρό διαπιστώνει καί ὁ συμπατριώτης μας Ἀρχηγός τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ Ἀντιστράτηγος Γεώργιος Κωστίδης, σέ εὐχετήρια ἐπιστολή πού μοῦ ἀπέστειλε γιά τήν ἅγια ἡμέρα τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου:

«Ἡ Θεοτόκος, ὡς Μητέρα τῆς ζωῆς, ὑπῆρξε καί παραμένει διαχρονικά Μητέρα τοῦ ἔθνους μας. Καθ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς ἱστορικῆς μας πορείας, ἡ παρουσία Της ὑπῆρξε ἀδιάλειπτη καί καθοριστική. Ἐνσαρκώνει τό ἰδανικό τῆς ἀγιότητος, τῆς προσφορᾶς καί τῆς θυσίας. Εἶναι τό πρότυπο τῆς πίστεως, ἡ πηγή τῆς παρηγοριᾶς καί ἡ ἐλπίδα τοῦ λαοῦ μας σέ κάθε δοκιμασία...

Ἡ Παναγία παραμένει καί σήμερα τό πρόσωπο στό ὁποῖο προσβλέπουμε μέ ἐμπιστοσύνη, ταπεινότητα καί πίστη. Στή σκέπη Της ἀναπέμπουμε προσευχή γιά τά παιδιά μας, τίς οἰκογένειές μας, τήν Πατρίδα μας...

Ἐξέχουσα θέση στήν συνείδηση τῶν πιστῶν κατέχει ἡ Παναγία Μαυριώτισσα. Ἄς ἐπικαλεστοῦμε μέ εὐλάβεια τήν Χάρη Της, ὥστε νά μᾶς καθοδηγεῖ στόν δρόμο τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς δικαιοσύνης. Ἄς μᾶς ἐμπνέει νά γίνουμε ἄξιοι συνεχιστές τῶν προγόνων μας καί ὑπεραπιστές τῶν ἱερῶν καί ὁσίων τῆς φυλῆς μας...».

*

Σ' εὐχαριστοῦμε, Κυρία Θεοτόκε,

γιατί ὑπάρχεις.

Σ' εὐχαριστοῦμε, Ἀχραντε Παρθένε,

γιατί εἶσαι ἡ μόνη Ὁραία.

Ἐσύ, Παναγία, εἶσαι ὁ Ἄνθρωπος

γιά τόν ὁποῖον μέ καύχηση

ταπεινή καί θεοπρεπῇ

ὁμιλεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστός

στά Εὐαγγέλια,

ὀνομάζοντας

μέ τρυφερή στοργή

καί ἀπέραντη ἀγάπη

τόν ἑαυτό Του

«υἱό τοῦ ἀνθρώπου» (πρβλ. Ματθ. η´ 20, θ´ 6, ι´ 23, ια´ 19, ιβ´ 8, ιγ´, ιστ´, ιη´ κ.ἄ.)

δηλαδή

Υἱό δικός σου, Θεοτόκε.

Υἱός τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Χριστός

καί Πατέρας Του ὁ Θεός Πατήρ·

Υἱός τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Χριστός

καί Ἄνθρωπος-Μητέρα Του Ἑσύ!

Σ´ εὐχαριστοῦμε,

γιατί τό ὄνομά σου,

Θεοτόκος,

μᾶς σώζει ἀπό τήν πλάνη·

γιατί ἡ ἀγία σου εἰκόνα

σέ κάθε σπίτι ὀρθόδοξου

ἐλκύει τίς παιδικές ψυχές

καί διώχνει τῶν μεγάλων

τήν ὑπαρξιακή ἀπελπισία·
γιατί τό ἅγιο ὄνομά σου
βρίσκεται στό στόμα κάθε ὀρθοδόξου·
γιατί ὁ ὕμνος σου ἀνοίγει
τίς κλειδαμπαρωμένες καρδιές
νά ἐξομολογηθοῦν στόν Δημιουργό.
Σ' εὐχαριστοῦμε
καί Σέ παρακαλοῦμε:
ἀξίωσέ μας πάντα
μέ καρδιά, χεῖλη, μάτια, μέτωπο,
νά σέ ὕμνοῦμε
μέ τά λόγια τῶν θεολόγων
καί νά ζητοῦμε
στόν Θεό νά ἀρέσουμε
ὅπως Ἐσύ
καί νά ἀποκτήσουμε τήν θεόπλαστη
καί πρωτόπλαστη
τοῦ ἀνθρώπου ὡραιότητα.
Κυρία Θεοτόκε,
Παναγία Μαυριώτισσα
Παναγία Πορφύρα,
φύλαττε τήν νεολαία σου
πού σοῦ προσφέρει

«ἐφύμνιον θεολογία

τῆς θεοτεροῦς σου ὠραιότητος».

Ἀμήν»